

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

17.07.2023. Nr. 1-5/175

Izglītības un zinātnes ministrija
pasts@izm.gov.lv

*Par iespēju izsniegt kredītu ar valsts galvojumu
Latvijas pilsoņiem, kas studē ārvalstu augstskolās*

Ministru kabineta 2020. gada 21. aprīļa noteikumu Nr. 231 "Noteikumi par studiju un studējošo kredītiestānu studijām Latvijā no kredītiestāžu līdzekļiem, kas garantēti no valsts budžeta un starptautisko finanšu institūciju līdzekļiem" (turpmāk – Noteikumi Nr. 231) šobrīd ierobežo iespēju saņemt studiju vai studējošā kredītu ar valsts galvojumu Latvijas pilsoņiem, kas studē ārvalstu augstskolās. Vienlaikus regulējums pirmsšķietami neierobežo iespēju saņemt kredītu ar valsts galvojumu ārvalstu studentiem, kas studē Latvijas augstskolās.

Noteikumu Nr. 231 6. punkts noteic, ka uz kredīta saņemšanu var pretendēt Augstskolu likuma 45. panta otrajā daļā minētais studējošais, kurš ir imatrikulēts Latvijas augstākās izglītības iestādes akreditētā un licencētā studiju programmā studijām grāda vai kvalifikācijas iegūšanai. Savukārt Augstskolu likuma 45. panta otrā daļa nosaka, ka tiesības studēt augstskolā ir vienādas Latvijas pilsonim, Latvijas nepilsonim, Eiropas Savienības pilsonim, Eiropas Ekonomikas zonas pilsonim vai Šveices Konfederācijas pilsonim un Eiropas Savienības pastāvīgajam iedzīvotājam, kuram ir derīga uzturēšanās atļauja. Secināms, ka arī ārvalstu studenti, kas ietilpst kādā no Augstskolu likuma 45. panta otrajā daļā minētajām kategorijām, un studē Latvijas augstskolās, var pretendēt uz kredīta ar valsts galvojumu saņemšanu, savukārt Latvijas pilsoņi, kas izvēlas studēt ārvalstu augstskolās – nevar.

Izglītības un zinātnes ministrija 2021. gada norādīja, ka iespēja saņemt kredītu ar valsts galvojumu studijām ārvalstu augstskolās Noteikumos Nr. 231 netika paredzēta primāri ierobežotā finansējuma dēļ. Tā, saskaņā ar veiktajiem aprēķiniem viens aizdevums studijām ārvalstīs liegtu iespēju saņemt orientējoši 3-4 aizdevumus studijām Latvijā. Tanī pat laikā statistika liecina, ka jaunieši, kas ieguvuši izglītību ārvalstīs bieži izvēlas turpināt dzīves un profesionālās gaitas ārvalstīs.

Attiecīgi secināms, ka lēmums paredzēt iespēju saņemt kredītu ar valsts galvojumu tikai tiem jauniešiem, kas studē Latvijas augstskolās, pirmsšķietami ir pamatots un attaisnots ar sabiedrības interesēm nodrošināt lielākam jauniešu skaitam iespēju iegūt

augtāko izglītību, saņemot tam nepieciešamo finansiālo atbalstu, kā arī veicināt jauniešu palikšanu Latvijā pēc studiju beigām.

Vienlaikus jāņem vērā, ka arī gadījumā, ja jauniešiem iegūst augstāko izglītību Latvijas augstskolā par valsts budžeta līdzekļiem vai studijām izmantojot valsts galvotus kredītus, nav izslēgta varbūtība, ka viņš izvēlēties strādāt un maksāt nodokļus ārzemēs. Arī ārvalstu studenti, kas iegūst izglītību Latvijas augstskolā, studijām izmantojot kredītu ar valsts galvojumu, var neturpināt profesionālās gaitas Latvijā.

Papildus jāņem vērā, ka kredīts ar valsts galvojumu jebkurā gadījumā ir jāatmaksā.

Izglītības un zinātnes ministrija norādīja arī, ka kredītu izsniegšanai studijām ārzemēs rada nesamērīgu administratīvo slogu, jo nav vienota informācijas avota par to, vai studiju programma atbilst Augstskolu likuma prasībām, vai studējošais studē, nav eksmatrikulēts, kāda ir studiju maksa utt., līdz ar to kredītiestādes nevēlas uzņemties šādu kredītu izsniegšanu. Vienlaikus ministrija 2021. gadā norādīja, ka nākotnē saredz iespēju piešķirt iespēju pretendēt uz studiju un studējošā kredītu ar valsts galvojumu arī tiem studentiem, kas izvēlas studēt augstskolās ārvalstīs gadījumā, ja tiks rasts risinājums administratīvā sloga kredītu izsniegšanai studijām ārzemēs mazināšanai.

Izvēle piedāvāt studiju un studējošā kredītu tikai Latvijā studējošiem jauniešiem neapšaubāmi ir tiesībspolitiskā izšķiršanās, kuras pamatā ir ekonomiska rakstura apsvērumi. Vienlaikus jāņem vērā, ka studējošo kredītišķiršanas mērķis ir paaugstināt augstākās izglītības pieejamību, kas sevī ietver arī iespēju izvēlēties personas interesēm atbilstošākas studijas. Kredīts ar valsts galvojumu ir labs rīks, kas veicina studijām nepieciešamā finansējuma pieejamību, un tiesībsarga ieskatā to būtu pēc iespējas jādara pieejamu visiem Latvijas pilsoņiem.

Ņemot vērā minēto, lūdzam Izglītības un zinātnes ministriju sniegt savu redzējumu par iespēju pārskatīt Noteikumu Nr. 231 iekļautā ierobežojuma saņemt studiju un studējošā kredītu ar valsts galvojumu studentiem, kas izvēlas studēt ārvalstu augstskolās, aktualitāti un iespējas to atcelt vai mīkstināt.

Ar cieņu
tiesībsarga pilnvarojumā
Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas
vadītājas vietnieks

Raimonds Koņuševskis

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu